

HOE gaat de ROB om met uw vergunningaanvraag?

1. Algemeen

Archeologie is een onmisbare, en vaak enige, bron voor de geschiedschrijving en de kennis van het ontstaan en de bewoning van ons land. Archeologisch materiaal in de bodem is daarmee onvervangbaar en om die reden kwetsbaar: als het eenmaal is vernietigd komt het niet meer terug. We moeten daarom uiterst zuinig zijn op de aanwezige archeologische waarden. Om het archeologische monument goed te kunnen beschermen zegt artikel 11 van de Monumentenwet 1988 dat het monument niet zonder vergunning mag worden gewijzigd of verstoord. Eigenlijk kan worden gezegd dat de eigenaar of beheerder voor alle handelingen die het aanzicht van het monument veranderen of de grond waarin het monument ligt verstoren, een vergunning moet aanvragen. De Richtlijn vergunningplicht is bepalend.

In de brochure Informatie voor eigenaren, beheerders en gebruikers (september 2000) van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek (ROB) kunt u lezen hoe u een vergunning moet aanvragen voor werkzaamheden op of nabij een archeologisch rijksmonument, wat de procedure is en welke documenten u mee moet sturen. In deze brief vindt u informatie over de vergunningverlening zelf. De ROB beslist namens de Staatssecretaris van Cultuur over de vergunningaanvraag. Wanneer verbindt de ROB voorschriften aan de vergunning en welke kunnen dat dan zijn en wanneer zal de ROB een vergunning doorgaans weigeren.

Uitgangspunt bij de beoordeling van een vergunningaanvraag is dat de archeologische waarden in de bodem behouden blijven. Daartoe vindt er altijd een belangenafweging plaats. Wat is het huidige gebruik van het monument, wat is het doel van de versterking (b.v. een zwembad of een uitbreiding van het landbouwbedrijf), zijn er andere oplossingen te bedenken (b.v. op een aangrenzend niet beschermd terrein), kan het op een minder ingrijpende manier gebeuren en welke maatregelen zijn daar dan voor nodig, kortom de belangen van de eigenaar worden afgewogen tegen de belangen van het monument. Elke vergunningaanvraag wordt daarbij op zichzelf beoordeeld.

2. Beoordeling vergunningaanvraag:

Behoud in de bodem: Als het monument door de ingreep geheel wordt vernietigd of zwaar wordt beschadigd, terwijl er alternatieven voor de ingreep mogelijk zijn, zal

een vergunning worden geweigerd. Maar ook als er geen alternatieven zijn voor de ingreep, kan het belang van het monument zo zwaar wegen, dat de vergunning wordt geweigerd.

Zichtbare monumenten onbebouwd: Zichtbare archeologische monumenten zijn b.v. grafheuvels, terpen en wierden, kasteelterreinen, verdedigingswerken, hunebedden, borgterreinen, donken, dijken, vliedbergen. Bij zichtbare monumenten is de landschappelijke structuur van groot belang voor de herkenbaarheid en het behoud van de historisch-geografische context. Ook de esthetische (schoonheid) en cultuurhistorische waarden van zichtbare archeologische monumenten verdienen bescherming. Als vuistregel geldt dat indien zichtbare monumenten onbebouwd zijn, vergunningaanvragen voor bebouwing of het toevoegen van elementen die de belevingswaarde aantasten worden geweigerd.

Zichtbare monumenten bebouwd: Als op zichtbare monumenten al wel bebouwing aanwezig is, is er meer ruimte voor ontwikkelingen, op voorwaarde dat zij goed worden ingepast, gerealiseerd worden met een minimale versterking van het bodemarchief en zij de belevingswaarde niet wezenlijk aantasten.

Vergunning zonder voorschriften: Als er door de ingreep geen of geen noemenswaardige versterking van het beschermde monument optreedt, zal er doorgaans een vergunning worden verleend zonder dat daaraan voorschriften worden verbonden.

Aan een vergunning voor de bouw van een tuinhuisje of serre, waarvoor geen funderingen gelegd hoeven te worden, worden geen voorschriften verbonden. Ook voor de aanleg van kabels en leidingen ten behoeve van huisaansluitingen, waarvoor greppeltjes/sleufjes van 40 cm breed moeten worden gegraven, wordt een vergunning zonder voorschriften verleend. Er mag dan conform de

aanvraag en bijbehorende plannen worden gebouwd, wat doorgaans inhoudt dat de bodem niet dieper dan 30-35 cm onder het maaiveld mag worden verstoord.

Vergunning met voorschriften: Heeft de gevraagde vergunning een meer dan noemenswaardige of ingrijpende verstoring tot gevolg en wordt de vergunning na de belangenafweging niet geweigerd, dan zullen aan de vergunning voorschriften worden verbonden. Dat kunnen dan b.v. beschermende maatregelen zijn, het opgraven van archeologische relictten of de verplichting tot archeologische begeleiding van de verstoring.

Beschermende maatregelen: hebben tot doel monumenten in de bodem fysiek te beschermen of de schadelijkheid van bodemingrepen te voorkomen of tot een minimum te beperken. Zij kunnen het volgende inhouden.

* *Bouwen of graven:* Voor het bouwen van garages, schuren, carports, serres, en bijkeukens wordt een fundering aangelegd die slechts de bovenlaag van een monument (gedeeltelijk) verstoort. Als vergunningvoorwaarde wordt meestal de maximaal te verstoren diepte aangegeven. Als het verbouw of nieuwbouw betreft, een kelder onder de woning, silo's, mestkelders, bedrijfsgebouwen of loopstallen, of bij vervanging of aanleg van rioleringen, leidingen, en transport- of waterleidingen e.d. waarvoor diepere funderingen moeten worden gelegd of die ingrijpende verstoringen tot gevolg hebben, bestaan de vergunningvoorschriften meestal uit ophoging van het maaiveld en aanpassing van de funderingswijze. In plaats van heipalen kan met b.v. kiezen voor staal- of plaatfundering, al dan niet in combinatie met lichte bouwconstructies.

* *Restauratie, consolidatie, of reconstructie van het monument:* Bij consolidatie of restauratie van terpen en wierden en bij reconstructie van grafheuvels gelden enkele algemene voorschriften. Zijn er op terpen, wierden of grafheuvels al bomen geplant, dan kunnen die, afhankelijk van de landschappelijke context of de natuurwaarde, blijven staan. Is het de bedoeling de huidige vorm van de heuvel uit cultuurhistorisch oogpunt te behouden, dan worden doorgaans bomen en struiken op dergelijke monumenten verwijderd door afzagen. De boomstobben mogen niet worden verwijderd. Uitgangspunt is dat er op deze monumenten geen bomen worden geplant, omdat de wortels van bomen een schadelijk effect kunnen hebben op het bodemarchief.

Naast beschermende maatregelen kunnen als voorschriften aan de vergunning een opgraving of in uitzonderlijke gevallen een archeologische begeleiding worden verbonden. Een opgraving vindt uitsluitend plaats als de verstoring van de bodem zodanig ingrijpend is dat de

archeologische resten alleen door onderzoek veilig kunnen worden gesteld. Een archeologische begeleiding kan worden voorgeschreven als het voortraject onvoldoende informatie heeft opgeleverd of als er geen inventariserend veldonderzoek kon worden uitgevoerd. Het betreft uitsluitend inventariserende, karakteriserende en documenterende activiteiten en registratie van vondsten en spoorgegevens van een vindplaats. Het sluit archeologisch graafwerk en opgraven uit.

3. Richtlijn vrijstelling vergunningsplicht

Uitgangspunt volgens de Monumentenwet is dat voor iedere verstoring van een monument een vergunning nodig is. Als dat echter al te strikt zou worden toegepast zou dat leiden tot een vergaande beperking van het gebruik van het beschermde terrein. Veel (minimaal) grondversturende activiteiten zouden aan een vergunningsvereiste worden gebonden. Het is daarom redelijk dat voor kleine ingrepen die de archeologische relictten in de grond onberoerd laten niet steeds de vergunningprocedure hoeft te worden doorlopen. Vandaar dat voor archeologische monumenten een richtlijn vrijstelling vergunningplicht kan worden vastgesteld, die bij de aanwijzing tot beschermd monument of op een later moment wordt meegezonden. Deze richtlijn geeft een uitleg aan artikel 11 van de Monumentenwet 1988, toegesneden op het concrete geval. Met deze richtlijn maakt de ROB duidelijk welke normale (landbouw-) activiteiten en kleine bodemingrepen zonder nadere vergunning kunnen worden verricht en in welke gevallen altijd een vergunning is vereist. Bij de beoordeling van een vergunningaanvraag wordt altijd rekening gehouden met het gebruik van het monument.

Voor informatie kunt u contact opnemen met uw regiomedewerker van de Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek te Amersfoort, telefoon 033-422 77 77.

Amersfoort, augustus 2005